

KATERI VARČEVALNI UKREPI NA PODROČJU STARŠEVSKEGA VARSTVA, DRUŽINSKIH PREJEMKOV TER DRUGIH PRAVIC IZ JAVNIH SREDSTEV SE ODPRAVLJAJO IN KATERI OSTAJO

Urška Trtnik*

UDK: 364.326:349.3

347.61/.64: 364-646

Povzetek: Avtorica predstavlja varčevalne ukrepe s področja starševskega varstva in družinskih prejemkov ter drugih pravic iz javnih sredstev, ki se podaljšujejo, njihovo urejenost v materialnih predpisih in njihovo veljavnost. V drugem delu prispevka prikaže, kateri varčevalni ukrepi na zgoraj navedenih področjih so se s 1. 1. 2016 delno ali v celoti odpravili ter predstavi obseg in trajanje pravic, ki veljajo po odpravi varčevalnih ukrepov.

Ključne besede: izplačilo nadomestila, pomoč ob rojstvu otroka, otroški dodatek, dodatek za veliko družino, državna štipendija, osnovni znesek minimalnega dohodka, očetovski dopust, usklajevanje transferjev.

WHICH AUSTERITY MEASURES IN MATTERS OF PARENTAL CARE, FAMILY BENEFITS AND OTHER ALLOWANCES FROM PUBLIC FUNDS HAVE BEEN ABANDONED AND WHICH REMAIN IN FORCE

Abstract: The author presents austerity measures in the field of parental care, family benefits and other allowances from public funds which remain in force, as well as their regulations in the respective acts and their application. In the second part of the article she shows which austerity measures in the above areas were partly or entirely terminated with

* Urška Trtnik, univ. dipl. prav., Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. urska.trtnik@gov.si

Urška Trtnik, LL.B., Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, Slovenia.

1 January 2016, and the scope and duration of rights that apply after the termination of austerity measures.

Key words: *payment of salary compensation, childbirth allowance, child benefit, large family allowance, state scholarship, basic minimum income, paternity leave, adjustment of transfers*

1. UVOD

Sprejem Zakona za uravnoteženje javnih financ (ZUJF)¹ v letu 2012 je na področju starševskega varstva, družinskih prejemkov ter drugih pravic iz javnih sredstev prinesel številne varčevalne ukrepe, kar se je odražalo predvsem v nižji višini nekaterih pravic, manjšemu krogu upravičencev, začasni ukinitvi univerzalnosti nekaterih pravic in začasnemu neusklajevanju posameznih transferjev.

ZUJF-u je sledil še sprejem Zakona o interventnih ukrepih na področju trga dela in starševskega varstva (ZIUPTDSV),² več sprememb in dopolnitev Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS),³ nov Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1)⁴ ter Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2014 in 2015 (ZIPRS1415),⁵ s katerimi so bili nekateri varčevalni ukrepi iz ZUJF-a podaljšani, nekaj pa je bilo novih.

Vidimo, da so na področju starševskega varstva, družinskih prejemkov ter drugih pravic iz javnih sredstev do 31. 12. 2015 veljali številni predpisi, ki so v pravni red vnašali zmedo in nejasnost, predvsem pa nepreglednost.

S 1. 1. 2016 so se nekateri varčevalni ukrepi odpravili, tisti, ki so se podaljšali, pa so urejeni v materialnih predpisih, kar bo podrobneje predstavljeno v nadaljevanju.

¹ Uradni list RS, št. 40/12, 96/12 - ZPIZ-2, 104/12 - ZIPRS1314, 105/12, 25/13 - odl. US, 46/13 - ZIPRS1314-A, 56/13 - ZŠtip-1, 63/13 - ZOsn-I, 63/13 - ZJAKRS-A, 99/13 - ZUPJS-C, 99/13 - ZSVarPre-C, 101/13 - ZIPRS1415, 101/13 - ZDavNepr, 107/13 - odl. US, 85/14 in 95/14, 24/15 - odl. US, 90/15 in 102/15.

² Uradni list RS, št. 63/13 in 95/14.

³ Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 - ZUJF, 57/12 - ZPCP-2D, 14/13, 56/13 - ZŠtip-1, 99/13, 14/15 - ZUUJFO, 57/15 in 90/15.

⁴ Uradni list RS, št. 26/14 in 90/15.

⁵ Uradni list RS, št. 101/13, 9/14 - ZRTVS-1A, 25/14 - ZSDH-1, 38/14, 84/14, 95/14 - ZUJF-C, 95/14, 14/15, 46/15 in 55/15.

2. PRENEHANJE VELJAVNOSTI PREDPISOV, VEZANIH NA GOSPODARSKO RAST

Varčevalni ukrepi na področju starševskega varstva in družinskih prejemkov ter odložitve uveljavitve pravice do očetovskega dopusta so veljali do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 oziroma 2 % bruto domačega proizvoda.

Vlada Republike Slovenije je dne 25. 9. 2015 v Uradnem listu objavila Sklep o ugotovitvi, da je gospodarska rast v letu 2014 presegla 2,5 % bruto domačega proizvoda,⁶ kar je pomenilo, da bi se ob odsotnosti sprejema kakršnihkoli novih predpisov oziroma določb predpisov, vsi varčevalni ukrepi odpravili.

Zaradi velikega pritiska na javne finance, so se nekateri varčevalni ukrepi podaljšali, nekaj pa se jih je s 1. 1. 2016 delno ali v celoti odpravilo.

3. VARČEVALNI UKREPI, KI SE PODALJŠUJEJO

Od 1. 1. 2016 so varčevalni ukrepi na področju zavarovanja za starševsko varstvo in družinskih prejemkov zaradi večje preglednosti predpisov urejeni v materialnem delu ZSDP-1 in sicer v 112. a členu z naslovom »začasni ukrepi,« prav tako je v materialnem delu ZUPJS urejen varčevalni ukrep pri pravici do otroškega dodatka.

Podaljšujejo se varčevalni ukrepi na naslednjih področjih:

- Najvišje izplačilo nadomestila je omejeno na dvakratnik vrednosti povprečne plače;
- Višina starševskega in očetovskega nadomestila ostaja 90 % osnove;
- Pomoč ob rojstvu otroka ostaja vezana na cenzus;
- Dodatek za veliko družino ostaja vezan na cenzus;
- Otroški dodatek ostaja zamrznjen za upravičence v 7. in 8. dohodkovnem razredu.

3.1. Najvišje izplačilo nadomestila

Najvišje izplačilo nadomestila je urejeno v prvem odstavku 112.a člena ZSDP-1.

⁶ Uradni list RS, št. 69/15.

Izplačilo materinskega, starševskega in očetovskega nadomestila za polno odsotnost z dela ne more biti višje od dvakratnika vrednosti povprečne mesečne plače v Republiki Sloveniji z uskladitvami iz 2. člena Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (ZUTPG⁷).⁸

Trenutna vrednost povprečne plače po ZUTPG znaša 1.431,37 evrov bruto, torej izplačilo materinskega, očetovskega oziroma starševskega nadomestila za polno odsotnost z dela ne more biti višje od 2.862,74 evrov bruto.

Zgornja omejitev velja do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke.⁹

3.2. VIŠINA NADOMESTILA

Višina nadomestila je urejena v drugem odstavku 112.a člena ZSDP-1.

Starševsko in očetovsko nadomestilo znašata 90 % osnove za polno odsotnost z dela, razen kadar osnova ne presega minimalne plače.¹⁰ Minimalna plača znaša trenutno 790,73 evrov. Materinsko nadomestilo se še naprej ohranja v višini 100 % osnove.

Novost je, da ni več nominalno določenega zneska za osnovo, pod katerim nadomestilo znaša 100 % osnove, temveč je sedaj za mejo določena vrednost minimalne plače.

Nižje starševsko in očetovsko nadomestilo v višini 90 % velja do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke.

⁷ Uradni list RS, št. 114/06, 59/07 – ZŠtip, 10/08 – ZVarDod, 71/08, 98/09 – ZIUZGK, 62/10 – ZUPJS, 85/10, 94/10 – ZIU, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF in 96/12 – ZPIZ-2.

⁸ Prvi odstavek 112.a člena ZSDP-1.

⁹ 3. člen Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih – ZSDP-1A (Uradni list RS, št. 90/15).

¹⁰ Drugi odstavek 112.a člena ZSDP-1.

3.3. POMOČ OB ROJSTVU OTROKA

Pravica do pomoči ob rojstvu otroka ostaja vezana na materialni položaj družine. Zaenkrat še vedno ni nazaj vzpostavljena univerzalnost te pravice, to je, da bi bili do nje upravičeni vsi starši novorojenčkov, ne glede na materialni položaj družine.

Pravica do pomoči ob rojstvu otroka je urejena v tretjem odstavku 112.a člena.

Do pravice do pomoči ob rojstvu otroka je upravičen eden od staršev, druga oseba ali posvojitelj, če te pravice ni uveljavil eden od staršev otroka, s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki dejansko živi v Republiki Sloveniji in povprečni mesečni dohodek na osebo ne presega 64 % neto povprečne plače skladno z določbami zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki se uporabljajo za odločanje o pravici do otroškega dodatka.¹¹

Ukrep velja do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke.

3.4. Dodatek za veliko družino

Prav tako ostaja vezana na materialni položaj družine pravica do dodatka za veliko družino. Tudi tu ni nazaj vzpostavljena univerzalnost te pravice, to je, da bi bili do nje upravičeni vsi starši vsaj treh oziroma štirih otrok, ne glede na materialni položaj družine.

Pravica do dodatka za veliko družino je urejena v četrtem odstavku 112.a člena.

Do pravice do dodatka za veliko družino je upravičen eden od staršev, če imajo eden od staršev in otroci skupno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in dejansko živijo v Republiki Sloveniji in povprečni mesečni dohodek na osebo ne presega 64 % neto povprečne plače skladno z določbami zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.¹²

Ukrep velja do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke.

¹¹ Tretji odstavek 112.a člena ZSDP-1.

¹² Četrty odstavek 112. a člena ZSDP-1.

3.5. Otroški dodatek

Podaljšuje se začasni ukrep omejitve otroškega dodatka za upravičence iz sedmega in osmega dohodkovnega razreda, kar pomeni, da do otroškega dodatka niso upravičene družine, katerih povprečni mesečni dohodek na osebo presega 64 % neto povprečne plače, kar znaša trenutno 643,46 evrov.

Pravica do otroškega dodatka je urejena v 53.a členu ZUPJS.

V obdobju do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke, so tako do pravice do otroškega dodatka upravičene le družine, ki so uvrščene v prvi do vključno šesti dohodkovni razred.¹³

3.6. Neusklajevanje transferjev posameznikom in gospodinjstvom

(Ne)usklajevanje transferjev je urejeno v 68. členu Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2016 in 2017 (ZIPRS1617).¹⁴

Transferji posameznikom in gospodinjstvom, ki se usklajujejo na podlagi ZUTPG, se do 31. decembra 2017 ne usklajujejo, razen osnovnega zneska minimalnega dohodka iz prve alineje 5. člena ZUTPG.¹⁵ To pomeni, da se med drugim tudi nadomestila in družinski prejemki po ZSDP-1 do 31. 12. 2017 ne usklajujejo.

4. VARČEVALNI UKREPI, KI SE ODPRAVLJAJO

Nekateri varčevalni ukrepi, ki jih je uvedel ZUJF ali pa je bil v materialnem predpisu zamik uveljavitve pravice, so se s 1. 1. 2016 delno ali v celoti odpravili.

¹³ Prvi odstavek 53.a člena ZUPJS.

¹⁴ Uradni list RS, št. 97/15.

¹⁵ 68. člen ZIPRS1617.

4.1. Očetovski dopust

Na področju pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo se je s 1. 1. 2016 začela postopna uveljavitev dodatnih 15 plačanih dni očetovskega dopusta in hkrati postopna ukinitve 75 dni očetovskega dopusta, za katere je država zagotavljala plačilo prispevkov za socialno varnost.

Pravica do očetovskega dopusta je urejena v 115. členu ZSDP-1.

Oče ima po ZSDP-1 pravico do očetovskega dopusta v trajanju 30 dni, za katere je v celoti upravičen do očetovskega nadomestila.¹⁶ Vendar pa ZSDP-1 v prehodni določbi¹⁷ predvideva časovni odmik uveljavitve dodatnih 15 dni plačanega

¹⁶ 25. in 27. člen ZSDP-1.

¹⁷ 115. člen ZSDP-1 določa:

- »(1) Ne glede na določbo 25. in 27. člena tega zakona, ima oče do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda, pravico do očetovskega dopusta v trajanju 90 dni. (2) Oče izrabi očetovski dopust iz prejšnjega odstavka v trajanju 15 dni, za katerega je upravičen do očetovskega nadomestila, v skladu s prvim, drugim in četrtem odstavkom 27. člena tega zakona. Oče izrabi očetovski dopust v trajanju 75 dni v obliki polne odsotnosti z dela najdalj do tretjega leta starosti otroka, za katerega se mu zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače. Evidenco o izrabi tega dela dopusta vodi center. Kadar oče izrabi očetovski dopust v trajanju 75 dni po dnevih, se trajanje pravice določi v delovnih dnevih tako, da se upošteva 70 % pripadajočih koledarskih dni.
- (3) Ne glede na določbo 25. in 27. člena tega zakona, ima oče naslednje leto od vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda, pravico do očetovskega dopusta v trajanju 70 dni. (4) Oče izrabi očetovski dopust iz prejšnjega odstavka v trajanju 15 dni, za katerega je upravičen do očetovskega nadomestila, v skladu s prvim, drugim in četrtem odstavkom 27. člena tega zakona. Oče izrabi očetovski dopust v trajanju pet dni, za katerega je upravičen do očetovskega nadomestila, v skladu s tretjim in četrtem odstavkom 27. člena tega zakona. Oče izrabi očetovski dopust v trajanju 50 dni v obliki polne odsotnosti z dela najdalj do tretjega leta starosti otroka, za katerega se mu zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače. Evidenco o izrabi tega dela dopusta vodi center. Kadar oče izrabi očetovski dopust v trajanju 50 dni po dnevih, se trajanje pravice določi v delovnih dnevih tako, da se upošteva 70 % pripadajočih koledarskih dni. (5) Ne glede na določbo 25. in 27. člena tega zakona, ima oče dve leti od vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda, pravico do očetovskega dopusta v trajanju 50 dni. (6) Oče izrabi očetovski dopust iz prejšnjega odstavka v trajanju 15 dni, za katerega je upravičen do očetovskega nadomestila, v skladu s prvim, drugim in četrtem odstavkom 27. člena tega zakona. Oče izrabi očetovski dopust v trajanju deset dni, za katerega je upravičen do očetovskega nadomestila, v skladu s tretjim in četrtem odstavkom 27. člena tega zakona. Oče izrabi očetovski dopust v trajanju 25 dni v obliki polne odsotnosti z dela najdalj do tretjega leta starosti otroka, za katerega se mu zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače. Evidenco o izrabi tega dela dopusta vodi center. Kadar oče izrabi očetovski dopust v trajanju 25 dni po dnevih, se trajanje pravice določi v delovnih dnevih tako, da se upošteva 70 % pripadajočih koledarskih

dopusta, in sicer v treh letih po letu, ki sledi letu, v katerem bo rast bruto družbenega proizvoda dosegla 2,5 %. Vsako leto ima oče 25 dni manj neplačanega očetovskega dopusta in pet dni več plačanega očetovskega dopusta.

Od 1. 1. 2016 (naslednje leto od vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda) ima oče pravico do očetovskega dopusta v trajanju 70 dni.¹⁸ Oče izrabi očetovski dopust v trajanju 15 dni, za katerega je upravičen do očetovskega nadomestila v strnjenem nizu ali po dnevih v obliki polne ali delne odsotnosti z dela najkasneje do šestega meseca starosti otroka, v izjemnih primerih lahko do 12 meseca starosti otroka. Oče izrabi očetovski dopust v trajanju pet dni v strnjenem nizu v obliki polne ali delne odsotnosti z dela, za katerega je prav tako upravičen do očetovskega nadomestila, po koncu starševskega dopusta in najkasneje do končanega prvega razreda osnovne šole otroka. Oče izrabi očetovski dopust v trajanju 50 dni v obliki polne odsotnosti z dela najdlje do tretjega leta starosti otroka, za katerega se mu zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače. Kadar oče izrabi očetovski dopust v trajanju 50 dni po dnevih, se trajanje pravice določi v delovnih dnevih tako, da se upošteva 70 % pripadajočih koledarskih dni.¹⁹

Statistični podatki kažejo, da je v zadnjih nekaj letih približno 75 % očetov koristilo prvih 15 dni očetovskega dopusta, za katerega je oče upravičen do očetovskega nadomestila. Le približno 15 % očetov pa je koristilo neplačani očetovski dopust, za katerega je oče upravičen do plačila prispevkov za socialno varnost od minimalne plače.

dni. (7) Tri leta od vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda, se pravica do očetovskega dopusta prizna v trajanju 30 dni v skladu s 25. in 27. členom tega zakona. (8) Gospodarsko rast v skladu s prvim, tretji, petim in sedmim odstavkom tega člena ugotovi Statistični urad Republike Slovenije. Sklep o ugotovitvi, da je gospodarska rast presegla 2,5 % bruto domačega proizvoda, Vlada Republike Slovenije objavi v Uradnem listu Republike Slovenije do 30. septembra leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda.«

¹⁸ Tretji odstavek 115. člena ZSDP-1.

¹⁹ Četrty odstavek 115. člena ZSDP-1.

Statistika izrabe očetovskega dopusta od leta 2004 dalje:

OČETOVSKI DOPUST

leto	število očetov	
	prvih 15 plačanih dni	Neplačani očetovski dopust
2015	16.374	2.890
2014	16.695	2.996
2013	16.625	3.414
2012	17.468	3.586
2011	17.776	3.669
2010	18.042	3.734
2009	17.534	3.329
2008	15.800	2.352
2007	15.289	1.943
2006	14.098	1.441
2005	11.308	/
2004	12.667	/

4.2. Otroški dodatek

Pravica do otroškega dodatka je urejena v 53.a členu ZUPJS.

Zneski otroškega dodatka v petem dohodkovnem razredu (povprečni mesečni dohodek na osebo znaša od 42 % do 53 % neto povprečne mesečne plače) in šestem dohodkovnem razredu (povprečni mesečni dohodek na osebo znaša od 53 % do 64 % neto povprečne mesečne plače) so se s 1. 1. 2016 povečali na raven pred uveljavitvijo varčevalnih ukrepov. V ZUJF-u in kasneje v spremembah in dopolnitvah ZUPJS so bili zneski otroškega dodatka namreč v teh dveh dohodkovnih razredih znižani za 10 % in so se zdaj zvišali.

Zaradi zgolj delne odprave varčevalnih ukrepov na področju državnih štipendij (do državne štipendije so po novem upravičeni tudi upravičenci, ki imajo od 53 % do 56 % povprečnega mesečnega dohodka na osebo), so zneski otroškega dodatka še vedno višji za otroke v srednji šoli, katerih družine imajo od 56 % do

64 % povprečnega mesečnega dohodka na osebo, saj le-ti niso upravičeni do državne štipendije.²⁰

Veljavni zneski otroškega dodatka od 1. 1. 2016 so:

dohodkovni razred	povprečni mesečni dohodek na osebo (v %)	znesek otroškega dodatka za otroka do konca osnovne šole ali do 18 leta (v evrih)			znesek otroškega dodatka za otroka v srednji šoli, vendar najdlje do 18. leta (v evrih)		
		1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok	1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
1	do 18%	114,31	125,73	137,18	114,31	125,73	137,18
2	nad 18% do 30%	97,73	108,04	118,28	97,73	108,04	118,28
3	nad 30% do 36%	74,48	83,25	91,98	74,48	83,25	91,98
4	nad 36% do 42%	58,75	67,03	75,47	58,75	67,03	75,47
5	nad 42% do 53%	48,04	56,06	64,0	48,04	56,06	64,03
6a	nad 53% do 56%	30,44	38,10	45,71	30,44	38,10	45,71
6b	nad 56% do 64%	30,44	38,10	45,71	43,44	51,10	71,17

4.3. Državna štipendija

Pravica do državne štipendije je urejena v 53.b členu ZUPJS.

²⁰ 53.a člen ZUPJS določa:

- (1) Ne glede na drugi odstavek 22. člena tega zakona so v obdobju do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke, do pravice do otroškega dodatka upravičene le tiste osebe iz prvega odstavka 22. člena tega zakona, ki so uvrščene v prvi do vključno šesti dohodkovni razred.
- (2) Ne glede na drugi odstavek 22. člena tega zakona v obdobju do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke, znaša otroški dodatek za otroka v srednji šoli, vendar najdlje do 18. leta, v družini, kjer je povprečni mesečni dohodek na osebo v odstotku od neto povprečne plače nad 56 % do 64 %:
 - za prvega otroka 43,44 evrov;
 - za drugega otroka 51,10 evrov;
 - za tretjega in naslednjega otroka 71,17 evrov.

Pri pravici do državne štipendije se je delno odpravil varčevalni ukrep, s katerim je bila zamrznjena pravica do državne štipendije za upravičence v petem dohodkovnem razredu (kjer je povprečni mesečni dohodek na osebo znašal od 53 % do 64 % neto povprečne mesečne plače).

Do državne štipendije so od 1. 1. 2016 upravičeni tudi upravičenci, katerih povprečni mesečni dohodek na osebo znaša od 53 % do 56 % neto povprečne plače, to je del petega dohodkovnega razreda. Upravičenci, katerih povprečni mesečni dohodek na osebo presega 56 % neto povprečne plače do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke, do državne štipendije niso upravičeni.²¹ Po prehodnem obdobju, ki je vezano na gospodarsko rast in rast stopnje delovne aktivnosti, bodo do državne štipendije upravičeni vsi iz petega dohodkovnega razreda (nad 53 % do 64 % neto povprečne plače).

4.4. Osnovni znesek minimalnega dohodka

Polna višina osnovnega zneska minimalnega dohodka, ki je določena v sistemskem delu Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre)²², tj. 288,81 evra, zaradi uveljavitve Zakona o dodatnih interventnih ukrepih (ZDIU12)²³ in ZUJF-a, ki sta znesek minimalnega dohodka do 31. decembra 2014 določila v višini 260,00 evrov (z možnostjo usklajevanja po ZUTPG) do 31. 12. 2015 še ni stopila v veljavo. Višina omenjenega osnovnega zneska minimalnega dohodka se je v času uporabe ZSVarPre uskladila dvakrat. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih²⁴ (ZSVarPre-C) je bila uveljavitev oziroma začetek uporabe polne višine osnovnega zneska minimalnega dohodka v višini 288,81 evrov s prehodnimi določbami ponovno »zamrznjena«, in sicer

²¹ 53b. člen ZUPJS določa:

Ne glede na 23. člen tega zakona so v obdobju do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2,5 % bruto domačega proizvoda in hkrati rast stopnje delovne aktivnosti v starostni skupini od 20 do 64 let preseže 1,3 odstotne točke, do državne štipendije upravičeni državljani Republike Slovenije, ki izpolnjujejo pogoje po tem zakonu in po zakonu, ki ureja štipendiranje, in pri katerih povprečni mesečni dohodek na osebo v preteklem letu pred vložitvijo vloge ne presega 56 % neto povprečne plače na osebo v istem obdobju.

²² Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13 in 90/15.

²³ Uradni list RS, št. 110/11 in 43/12.

²⁴ Uradni list RS, št. 99/13.

za obdobje do vključno leta, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2 % bruto domačega proizvoda. Za omenjeno obdobje je bil določen osnovni znesek minimalnega dohodka v višini 265,22 evrov, z možnostjo usklajevanja po ZUTPG. Višina osnovnega zneska minimalnega dohodka se je v času uporabe ZSVarPre-C uskladila dvakrat in je do 31. 12. 2015 znašala 270,82 evrov.

Od 1. 1. 2016 dalje znaša osnovni znesek minimalnega dohodka v polni višini in sicer 288,81 EUR.

5. ZAKLJUČEK

Namen varčevalnih ukrepov, ki se podaljšujejo, je še vedno konsolidacija javnih financ. Vsi varčevalni ukrepi, ki se podaljšujejo in so po novem urejeni med materialnimi določbami v materialnih zakonih, so še vedno začasne narave. Nekateri varčevalni ukrepi pa je zakonodajalec vsaj delno ali v celoti odpravil in vzpostavil bodisi stanje pred sprejemom teh ukrepov bodisi sprostil izvajanje pravic, ki je bilo zaradi teh ukrepov zamrznjeno.

VIRI

- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14 in 90/15 – ZSDP-1).
- Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15 in 90/15).
- Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 114/06, 59/07 – ZŠtip, 10/08 – ZVarDod, 71/08, 98/09 – ZIUZGK, 62/10 – ZUPJS, 85/10, 94/10 – ZIU, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF in 96/12 – ZPIZ-2).
- Sklep o ugotovitvi, da je gospodarska rast v letu 2014 presegla 2,5 % bruto domačega proizvoda (Uradni list RS, št. 69/15).
- Zakon za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12, 96/12 – ZPIZ-2, 104/12 – ZIPRS1314, 105/12, 25/13 – odl. US, 46/13 – ZIPRS1314-A, 56/13 – ZŠtip-1, 63/13 – ZOsn-I, 63/13 – ZJAKRS-A, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 101/13 – ZDavNep, 107/13 – odl. US, 85/14 in 95/14, 24/15 – odl. US, 90/15 in 102/15).
- Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2014 in 2015 (Uradni list RS, št. 101/13, 9/14 – ZRTVS-1A, 25/14 – ZSDH-1, 38/14, 84/14, 95/14 – ZUJF-C, 95/14, 14/15, 46/15 in 55/15).
- Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2016 in 2017 (Uradni list RS, št. 97/15).

- Zakon o interventnih ukrepih na področju trga dela in starševskega varstva (Uradni list RS, št. 63/13 in 95/14).
- Zakon o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13 in 90/15).
- Spletna stran Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/

WHICH AUSTERITY MEASURES IN MATTERS OF PARENTAL CARE, FAMILY BENEFITS AND OTHER ALLOWANCES FROM PUBLIC FUNDS HAVE BEEN ABANDONED AND WHICH REMAIN IN FORCE

Urška Trtnik*

SUMMARY

Not all the austerity measures were removed on 1 January 2016. So for example, the maternity, paternity and parental benefit still remain at the level which cannot exceed the double amount of the average monthly salary in the Republic of Slovenia, with the adjustments from Article 2 of the Social Assistance Act. Parental and paternity benefit still amount only to 90% of the base for full absence from work, except in cases the amount does not exceed the minimum wage. Further, not eligible for child benefit remain families from the seventh and eighth income bracket, i.e. those whose average monthly income per family member exceeds 64% of the net average wage. Also the right to child birth allowance and the right to large family allowance remain means-tested, namely, it is only paid to families whose average monthly income per family member does not exceed 64% of the net average wage. All these austerity measures will remain in force up to the year following the year in which economic growth exceeds 2.5% of the gross domestic product, while the growth of employment rate in the age group between 20 to 64 years exceeds 1.3 percentage points. Further, until 31 December 2017 there will be no adjustment of transfers to individuals and households except for the amount of minimum income. On the other hand, gradual introduction of additional 15 days of paid paternity leave will come into force, along with gradual phasing out of the 75 days of paternity leave for which the state guarantees payment of social security contributions. The amounts of child benefit for the fifth and sixth income bracket are increased to the level prior

* Urška Trtnik, LL.B., Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, Slovenia.
urska.trtnik@gov.si

to the implementation of the austerity measures according to which they were reduced by 10%. The eligibility to state scholarships is extended to the beneficiaries whose average monthly income per person ranges from 53% to 56% of the net average wage that is to a part of the fifth income bracket. Full amount of basic minimum income is 288.81 euros.